

Silahlı Çatışma ve Diğer Olağanüstü Durumlarda Sağlık Hizmetlerinde Gözetilecek Etik İlkeler

Sağlık Hizmetleri Tehlikede projesi çerçevesinde, ICRC (Uluslararası Kızılhaç Komitesi), bu kuruluşların silahlı çatışma ve diğer olağanüstü durumlarda geçerlilik taşıyacak sağlık hizmetlerinde etik ilkelerle ilgili bir ortak paydada buluşmaları amacıyla Dünya Tabipler Birliği (DTB), Uluslararası Askeri Tıp Komitesi (ICMM), Uluslararası Hemşireler Konseyi (ICN) ve Uluslararası Eczacılık Federasyonu'nun (FIP) görüşlerine başvurmuştur. Bu görüşmelerin sonucu olarak ortaya çıkan aşağıdaki belge, söz konusu kuruluşların mevcut politika belgeleri saklı kalmak üzere geçerlilik taşımaktadır.

Sivil ve askeri sağlık kuruluşlarının, silahlı çatışma ortamlarında ve diğer olağanüstü durumlarda kendi personelinin ve sağlıkla ilgili diğer varlıkların güvenliğini sağlama, tarafsız ve etkili sağlık hizmetleri verme gibi ortak bir amaçları vardır.

İnsanlık değerlerine atıfla, nerede olursa olsun insanların acılarının önlenmesi ve hafifletilmesi, bu çabaların tarafsız olması ve sağlık hizmetlerinin hiçbir ayırım gözetmeksizin verilmesi gerekir;

Uluslararası insani hukuk standartlarını, bu arada özellikle 1949 Cenevre Sözleşmelerini ve 1977 yılındaki Ek Protokollerini, uluslararası insan hakları hukukunu, bu bağlamda özellikle İnsan Hakları Evrensel Bildirgesini (1948) ve Uluslararası Sivil ve Siyasal Haklar Sözleşmesi ile Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesini (1966) dikkate alarak;

Silahlı Çatışma ve Diğer Şiddet Durumlarına ilişkin Dünya Tabipler Birliği Kuralları dahil olmak üzere sağlık alanındaki meslek kuruluşlarınca benimsenen mesleki etik kurallarını gözeterek sağlık alanında aşağıdaki etik ilkeleri onaylanmıştır:

GENEL İLKELER

1. Sağlık hizmetiyle ilgili etik ilkeler silahlı çatışma ve diğer olağanüstü durumlarda değişmez; barış dönemlerindeki etik ilkeler nelerse bunlar diğer durumlar için de geçerlilik taşır.
2. Sağlık çalışanları her durumda ilgili uluslararası ve ulusal hukuk, mesleğin etik ilkeleri ve vicdanları doğrultusunda hareket etmelidir. Sağlık çalışanları,

mümkün olan en iyi bakım ve hizmetin sağlanmasında kaynakların hakkaniyetli kullanımını dikkate alır.

3. Sağlık çalışanının birincil görevi insanların fiziksel ve zihinsel sağlığını korumak, acıları hafifletmektir. Sağlık çalışanları gerekli hizmeti insancıl biçimde, ilgili kişinin onuruna saygıyla, barışta olsun, silahlı çatışmalarda ya da diğer olağanüstü durumlarda olsun herhangi bir ayrımcılık gözetmeden sağlar.
4. Silahlı çatışma ortamlarında ve diğer olağandışı durumlarda sağlık çalışanlarına sağlanan ayrıcalıklar ve olanaklar sağlık dışında başka hiçbir amaç için kullanılamaz.
5. Ne tür gerekçeler ileri sürülürse sürülsün, sağlık çalışanları silahlı çatışma ya da diğer olağandışı durumlar dahil hiçbir durum ve koşulda işkence ya da zalimce, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamelede bulunmayı kabul etmez. Sağlık çalışanları bu tür fiillerin gerçekleştiği durumlarda hiçbir zaman hazır bulunmamalı ve fiilde yer almamalıdır.

HASTALARLA İLİŞKİLER

6. Sağlık çalışanları hastalarının yüksek yararını gözeterek hareket eder ve mümkün olan her durumda onların onayına başvurur. Sağlık çalışanı görevini yerine getirirken birbiriyle çelişen bağlılıklar arasında kalırsa etik ilkeler açısından birincil yükümlülüğü hastalarına yöneliktir.
7. Sağlık çalışanlarından beklenen, silahlı çatışma ya da diğer olağandışı durumlarda hemen müdahil olmaları, ihtiyacı olan kişilere gerekli bakımı ellerinden geldiğince sağlamalarıdır. Kinik ihtiyaçlar ve eldeki kaynaklara dayalı kararlar dışında hastalar arasında hiçbir ayırım yapılmamalıdır.
8. Sağlık çalışanları hastaların mahremiyet hakkına saygılı olmalıdır. Etik davranış, sağlık çalışanının mahrem bilgileri ancak hastanın onayını alarak açıklamasını ya da bunun ancak hasta ya da başkaları açısından gerçek ve yakın bir tehdit bulunduğu durumlarda yapılmasını gerektirir.
9. Sağlık çalışanı yaralıların, hastaların ve ölmüş olanların mahremiyetini korumak için elinden geleni yapar. Bu arada, sivil ya da asker olsun yaralı ve hastalara yönelik bakımı tanınma ya da siyasal amaçlar için kullanmaktan kaçınır.

SAĞLIK PERSONELİNİN KORUNMASI

10. Sağlık çalışanlarına, sağlık kurumlarına ve sağlıkla ilgili ulaşım araçlarına askeri ya da sivil her kesim tarafından saygılı olunmalıdır. Bu sayılanlar görevlerini yerine getirirken korunmalı ve en uygun çalışma ortamları sağlanmalıdır.

11. Sağlık alışanlarının hastalara, sağlık kurumlarına ve donanımına güvenli erişimi keyfi biçimde engellenmemeli, bu zen hastaların sağlık kurumlarına ve sağlık çalışanlarına erişiminde de gösterilmelidir.
12. Sağlık alışanları, görevlerini yerine getirirken ve bu hakka hukuken sahip oldukları durumlarda, geçerli uluslararası hukuk çerçevesinde korunmaları gerektiğinin görünür bir işareti olarak Kızılhaç, Kızılay ya da Kızıl Kristal gibi uluslararası tanınırlığı olan sembollerle belirlenir.
13. Sağlık alışanları, görevlerini hukuksal ve etik normlara göre yerine getirdikleri için hiçbir zaman cezalandırılmaz.

SON

14. İmzacı kuruluşlar, sağlık hizmetlerine ilişkin bu etik ilkeleri onaylayarak söz konusu ilkelerin mümkün olan her durumda yaşama geçirilmesi için çalışmayı, bu arada aynı ilkeleri kendi yeleri arasında yaygınlaştırmayı taahhüt etmiş olmaktadır.